

Fodor Gábor

A széthúzás és a forradalom

Az 1956-os forradalomról manapság sokaknak leginkább egy politikai közhely jut eszükbe, amit úgy hívnak: széthúzás.

Helyénvaló-e ez a megállapítás vagy itt is a hazai közéletre jellemző felületességgel van dolgunk, amely alaposabb megfontolások nélkül és kevés tény birtokában alakít ki skatulyákat?

A „széthúzás” sokszor tévesen használt klisé ma Magyarországon, és benne jelen van a tekintélyelvű XX. századi történelmünk minden kolonca. Egy demokratikus országban természetes a véleménykülönbség. Magától értetődő az egyes pártok között, valamint a kormánypárt és ellenzék viszonyában alapszabály, hogy rosszul végi a dolgát a parlamenti ellenzék, ha nem kritizálja a mindenkori kormányt. A pártállami örökség és a demokratikus hagyományok hiánya eredményezi azt a sajátos felfogást, amely akkor elégedett egy párt teljesítményével, ha annak egy vezére van és egyfajta hangon tud megszólalni.

A köztársaság lételeme a vita, hiszen csak értelmes vitában alakulhatnak ki azok a közös játékszabályok, amelyek egy ország közéleti, erkölcsi szabályait jelentik. Botorság elvárni a mindenkori ellenzékeltől a mindenkori kormány támogatását, teljesítményének az elismerését, hiszen az a dolga, hogy megmutassa, a közjó vitában formálódó fogalom, és ő másképp döntene a cél elérése érdekében. A nemzeti közép fogalma ezért a demokratikus reflex hiányát jelenti; hiszen nem lehet értékrendek között viták nélkül, üres gesztusokkal konszenzust teremteni.

Mégis van azonban, ami az elválasztó értékrendek mellett összeköt minket. Egy ország polgárai vagyunk, egy a hazánk, mindannyian a közjót szeretnénk szolgálni s elfogadjuk a demokratikus Magyar Köztársaság Alkotmányát. Azt is világosan látnunk kell, hogy vitáink akkor szolgálják a köz javát, ha morálisan egyenlőnek tekintjük egymást, a vitapartnerekben nem ellenséget, hanem ellenfelet látunk. A közélet szereplőitől pedig joggal várjuk el, hogy ne előítéleteik alapján döntsenek, hanem nyilvános vitában megméretendő érvek alapján.

Magyarország kétségkívül rendkívül rossz állapotban van a fenti megállapítások tükrében.

A jobboldal tavalyi kokárdás kampánya (aki magyar, az jobboldali) jelentős csapást mért a köztársaságra, és

a másik fél érveinek meg nem hallgatására döbbenetes példa volt a drog-tüntetés, ahol a lábasokkal, sípokkal felvonuló ellentüntetők legfőbb üzenete így szólt: nem akarom hallani, amit mások mondanak. (Másképpen ugyan, de szomorú példa erre a sőjtöri eset is.)

Sajnos megint számíthatunk rá:

Az ünnep megzavarói: a Horthy- és Kádár-rendszerek gyermekei ők. Akik csak a saját vélt igazukat tudják elfogadni, és gyűlölnék minden más véleményt. Akik a vitában a széthúzást, az összeesküvést látják.

hogy az idei október 23. az elmúlt évek tapasztalatai alapján sok jóérzésű ember számára elborzasztó lesz. Holott vitázni érdemes volna a lassan ötven évvel ezelőtti eseményekről. A forradalomról, a vérben és bűnbenszületett Kádár-rendszerről, 1956 örökségéről s a pártállami rendszer utóbbi időben fel-felbukkanó idealizálásáról.

Ehelyett számtalan ünneprontó, gyalázkodó megnyilvánulást látunk évek óta, mint amilyen a Mécs Imrével szembeni szégyenteljes fellépés volt nem is olyan régen. A Szabad Demokraták Szövetsége a lehető leghelyesebb megoldást választotta a gyalázkodással szembeni viselkedésre. Bátran elment tavaly és elment idén is a 301-es parcellába, s 1956 örökségét vállalva méltósággal megemlékeztek. A kiabáló, sípoló, köpködő szélső-jobboldaliaktól nem zavartatva tavaly is elmondta beszédét Kuncze Gábor, s az idén is elmondták a szónokok gondolataikat. E jelenségekkel szemben ugyanis csak a nyílt kiállítás segít. Rossz megoldás az el nem mondott beszéd.

„Széthúzás” ez? Nem, itt másról van szó. Sajátos módon a pártállam intoleranciája köszön vissza a hazaáruló, kommunisztázó, „bár csak felakasztottak volna” kiabáló csoportokból. A Horthy- és Kádár-rendszerek gyermekei ők. Akik csak a saját vélt igazukat tudják elfogadni és gyűlölnék minden más véleményt. Akik a vitában a széthúzást, az összeesküvést látják. Akik nem gondolkodtak még el azon, hogy mit jelent egy demokratikus jogállamban élni.

Pedig 1956 öröksége egészen más. Az egykori kommunisták, baloldaliak és jobboldaliak, vallásosok és vallástalanok fogtak össze a szovjet uralom és az azt kiszolgáló kommunista pártállam ellen. Ezernyi kérdésben nem értettek egyet, de az akkori felfogásuk szerinti közjót az ország függetlenségének

kievívása és a bolsevik hatalomgyakorlástól való megszabadulás jelentette. Illendő ezt tiszteletben tartani és illendő igazi hősként tisztelni azokat, akik áldozatot vállaltak mindannyiunkért. Ide tartoznak Nagy Imre és mártírtársai, Vásárhelyi Miklós, Bibó István, Göncz Árpád, Mécs Imre, Király Béla, **Eörsi István**, Hegedűs B.

András és idetartoznak Rácz Sándor, Pongráz Gergely és Mindszenty József is, hogy csak néhány kiragadott nevet említsek. És ugyancsak idetartoznak több tízezeren azok, akik életüket adták egy remélt, jobb világért.

Amikor 1988-ban, a szocialista rendszer végnapjaiban sorra elkezdtek alakulni a különböző szervezetek, akkor jó néhányan közülünk, a Fiala Demokraták Szövetségének egykori alapítói azt a szándékot fogalmaztuk meg, hogy a zsigeri természetű ellentéteket (népurbánus vita, antiszemitizmus a politikában stb.) hagyjuk magunk mögött, hiszen az akkor felnövekvő generációnak ez már idegen volt.

Sajnos azt kell megállapítanunk, hogy ez a kísérlet a liberális Fidesszel együtt elhalt. Helyette sikerült újra megfertőzni a zsigerből jövő indulatokkal közéletünket. A közélet állapota a 90-es évek eleje óta folyamatosan romlik, vitái egyre alacsonyabb színvonalúak. Amíg nem lesznek néhányan a különböző politikai oldalakon, akik közösen gondolják azt, hogy ezen változtatni kell, így is marad. Amíg nem válik gyakorlattá a demokratikus, írott szabályok maradéktalan betartása, addig az esélyt sem tudjuk megteremteni az íratlan szabályok közös kialakítására.

Mit kívánhatunk magunknak az ünnep után?

Minél több értékelvű, komplexustól mentes politikust, közéleti szereplőt, újságíró. Értelmes vitákat, valódi tartalmi ellentéteket és közös, erős hitet a demokratikus szabályok védelmezése és betartása iránt.

Akkor kezdünk majd felnőni a köztársaság eszméjéhez, ha elszántan küzdünk azért, hogy ne váljunk ellenesség ellenfeleinkből, és tételezzük fel a másiktól is azt a szándékot, hogy a maga eszközeivel a haza sorsának jobbtáráért küzd. Természetesen tiszteljük közös szabályainkat, amelyek a mindenkori kisebbség jogait biztosítják, s ne tekintsük pusztán formális reguláknak őket.

1956 Magyarország hírnevét évtizedekre megalapozta a szabad világban. Most az a dolga, hogy az Európai Unió leendő tagállamaként jól tudjunk élni ezzel a nagyszerű örökséggel.